

SCIENCE AND INNOVATION

XALQARO ILMIY JURNALI MAXSUS SONI

GLOBALLASHUV VA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR

2024-YIL, MAY

ISSN: 2181-3337
SCIENTISTS.UZ

SCIENCE AND INNOVATION
XALQARO ILMIY JURNALI
“GLOBALLASHUV VA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA OZIQ- OVQAT
XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR”
MAXSUS SONI
2024-YIL, MAY

2024-yil 15-may kuni Toshkent davlat agrar universitetida o'tkazilgan “Globallashuv va iqlim o'zgarishi sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash: muammo va yechimlar” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari asosida tayyorlandi.

Toshkent 2024

O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA KLASTERLARNI SHAKLLANTIRISH CHORA TADBIRLARI VA AMALGA OSHIRILISH YO'LLARI

Turdiyeva Muqaddas Umarovna

BuxDu katta o'qituvchisi PhD

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11421506>

Annotatsiya. Ushbu maqolada —Klaster tushunchasi va mohiyati, texnologiyasi va ularning metodikasi, ishlab chiqarish jarayonida samaradorlik jihatlari, qishloq xo'jaligida yangi imkoniyat va samaradorlik omili ilmiy-tajribaviy jihatlari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: klaster, texnologiya, metodika, ishlab chiqarish, samaradorlik, qishloq xo'jaligi, imkoniyat.

Аннотация. В данной статье показаны понятие и сущность кластера, технологии и их методология, аспекты эффективности производственного процесса, научные и экспериментальные аспекты новых возможностей и факторов эффективности в сельском хозяйстве.

Ключевые слова: кластер, технология, методология, производство, эффективность, сельское хозяйство, возможности.

Abstract. This article shows the concept and essence of cluster, technology and their methodology, aspects of efficiency in the production process, scientific and experimental aspects of a new opportunity and efficiency factor in agriculture.

Keywords: cluster, technology, methodology, production, efficiency, agriculture, opportunity.

KIRISH. So'nggi yillarda mamlakatimiz har bir sohada ilg'or o'zgarishlarga zamonaviy texnika texnologiyalar bilan boyitilib borilmoqda, xususan, olganda yurtboshimiz Sh.M.Mirziyoyev tashabbuslari bilan olib borilayotga qishloq xo'jaligidagi o'zgarishlar ham bundan mustasno emas. Xususan olganda, har bir viloyatlarimizda qishloq xo'jaligi tizimida juda katta o'zgarishlar bo'lib o'tmoqda, bunga misol tariqasida mamlakatimiz milliy boyligi bo'lmish paxta yetishtirishni oladigan bo'lsak, oldin paxta tolasi chet davlatlarga eksport qilardik undan biz faqatgina xom ashyo sifatida foydalana olardik xolos. Bugungi kungi kelib yurtboshimiz tashabbuslari bilan paxta dalalari yer maydonlari qisqartirilib bularning o'rniga qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish aynan intensiv bog'larni shakllantirish sabzovotlar yetishtirishni kengaytirish va aynan jannatmakon o'lkamiz mevalarini poliz ekinlarini chetga eksport qilib ichki bozorimizni o'zimizning tayyor mahsulotlarimiz bilan to'yintirish loyihalari amalga oshirilmoqda. Jahon iqtisodiyotida kechayotgan integratsiya jarayoni uning globallashuviga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Bu bir tomondan qo'shimcha qiymat yaratishning transmilliy «zanjirini» ko'zda tutgan holda, ikkinchi tomondan ishlab chiqarish sohasida ham raqobatni kuchaytirmoqda. Globallashish asosida logistika va tovarlar hamda xizmatlar sifatini ham standartlashtirishni ta'minlovchi umumjahon kommunikatsiya tizimi ham rivojlanib bormoqda. Qolaversa, aholi soni muttasil oshib borishi ish bilan ta'minlash, aholiga qulay faoliyat jarayonini yaratishni taqozo etayotir. Integratsiyalashuvning kichik darajasi mamlakatlar iqtisodiyotida yangi xo'jalik yuritish tizimini shakllantirish yo'li hisoblanib, o'zaro pirovard mahsulot ishlab chiqaradigan va geografik yaqin bo'lgan korxonalar va tashkilotlarni o'z ichiga olgan «Klaster»lar yaratishdan iboratdir.

Klasterlarni shakllantirishdan asosiy maqsad — shahar, tuman va viloyat ichida joylashgan bir xil soha korxonalarini va ular bilan yagona texnologik zanjirda bo'lgan ta'lim, ilmiy, injenering, konsalting, standartlashtirish, sertifikatlashtirish va boshqa xizmatlarni uyg'unlashtirish — innovatsion ishlab chiqarishni tashkil etish asosida raqobatbardosh tovarlar yaratishga yo'naltirishdan iboratdir.

O'zbekistonda ham mamlakat va jamiyatning mukammal innovatsion qiyofasini yaratishda klaster usulidan foydalanishga katta e'tibor qaratilyapti. Bunga agrar sohadagi sa'y-harakatlar yaqqol misol bo'la oladi. Ayni paytda paxta-to'qimachilik klasterlari soni ko'payib borayotgani, kelgusida paxta yetishtiruvchi 133 tumandan 70 tasi to'liq klaster tizimiga o'tishi, yangi tuzilayotgan klasterlar tomonidan 41 korxonalar tashkil etilib, 25 mingga yaqin ish o'rinlari yaratilishi rejalashtirilayotgani diqqatga sazovor. O'zbekiston sharoitida agroklasterni rivojlantirish eng to'g'ri yo'ldir. Chunki qishloq xo'jaligi uchun noqulay kelgan yillarda ham klasterning boshqa tashkilotlari hisobidan umumiy ish o'rni va ish haqi saqlab qolinadi. Ya'ni tabiat inijligining biznesga, ishlovchilar daromadiga ta'siri kamayadi. Almashlab ekish imkoniyati paydo bo'ladi va tuproq unumdorligi qayta tiklanadi. O'zbekiston Prezidentining 2017 yil 19 maydagi Buxoro viloyatida zamonaviy paxtato'qimachilik klasterini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risidagi qarori asosida tuzilgan "VST Cluster" xorijiy korxonamiz ham shunday mezonlar bo'yicha faoliyat yuritib kelmoqda. Mazkur klaster tizimida jami sakkizta kompaniya faoliyati yo'lga qo'yiladi. O'zbekiston paxta-to'qimachilik sohasida klaster tizimini tanlab juda to'g'ri qildi. Masalan, Turkiya 20 — 25 yil ichida jahon to'qimachilik bozoridan o'zining mustahkam o'rnini egallashga erishdi. Mamlakatingiz esa klaster sharofati bilan bunday natijaga kelgusi ikki-uch yilda muvaffaq bo'ladi, deb o'ylayman. Sababi yurtimizda kechayotgan jadal o'zgarishlar, ayniqsa, har bir hududning o'ziga xos xususiyatidan kelib chiqib klaster sohasini rivojlantirishga qaratilayotgan e'tibor shunday deyishimga asos bo'ladi. Davlatimiz rahbari dunyoning ilg'or mamlakatlari qatoridan joy olish yo'li, bu — agrar sohada, ilm-fanda, ta'lim tizimida va boshqa sohalarda klaster tizimlari joriy etilishi hisoblanishini ko'p bor ta'kidlab kelyapti. Yengil sanoat, neft-gaz, kimyo, biotexnologiya, AKT, avtomobilsozlik, transport-logistika, rekreatsion-turistik, oziq-ovqat, ta'lim, baliqchilik, parrandachilik, asalarichilik, ipakchilik shular jumlasidandir. Mazkur sohalarda klaster tizimlarini yaratish ilmiy tadqiqot va ishlanmalarni moliyalashtirish hajmini ko'paytiradi, sifatini yaxshilaydi. Investitsiyaviy tashqi loyihalarda ishtirok etish, ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash va malakasini oshirishning yangi imkoniyatlarini yaratadi.

2016 yilda hukumat klaster tashabbuslariga jiddiy e'tibor qaratildi. Bu, birinchi navbatda, yuqori texnologiyali sohalarni loyihalashda amalga oshirildi. Davlat nafaqat mahalliy, balki boshqa manbalar hisobidan sanoat va ilmiy markazlar kuch-g'ayratini birlashtirishni ko'zda tutdi. Aynan olganda mamlakatimiz bo'ylab barcha viloyatlarda qishloq xo'jaligini rivojlantirish chora-tadbirlari ilgari surildi. Buning natijasida esa mamlakatimizda qo'shimcha ish o'rinlari yaratildi va aholi orasida o'z tomarqasidan samarali foydalanish imkoniyatlari va yil davomida oilaviy biznesni yo'lga qo'yish orqali o'z oilasiga yuqori daromad olib keladigan oilalar soni ortdi.

Klaster «Erkin ilmiy-texnikaviy zonalar» shaklida tashkil etilmoqda. Erkin ilmiy-texnikaviy zonalar alohida ajratilgan hududlardan iborat bo'lib, u yerda ilmiy-ishlab chiqarish va o'quv markazlari jamlanadi hamda ular uchun ilmiy va ishlab chiqarish imkoniyatini rivojlantirishga qaratilgan maxsus huquqiy tartibot o'rnatiladi. Erkin ilmiy-texnikaviy zonalar yuksak texnologiyalar amal qiladigan zonalar, texnoparklar, mintaqaviy innovatsiya markazlari — texnopolislar shaklida tashkil etiladi.

Bundan tashqari, klaster tizimida ta’lim ishlanmalarini yaratish, ularni qisqa muddatda sinovdan o‘tkazish, ishlab chiqarish va ilmiy izlanishlardagi xodimlar hamda mutaxassislar mehnatlarini ko‘proq rag‘batlantirish, yangi tovarlarni O‘zbekiston brendi bilan ixtiro qilish uchun keng imkoniyatlar va sharoit paydo bo‘ladi. Klasterlarni shakllantirishdan maqsad shahar, tuman va viloyat ichida joylashgan bir xil soha korxonalarini va ular bilan yagona texnologik zanjirda bo‘lgan ta’lim, ilmiy, injiniring, konsalting, standartlashtirish, sertifikatlashtirish va boshqa xizmatlarni uyg‘unlashtirish – innovatsion ishlab chiqarishni tashkil etish asosida raqobatbardosh tovarlar yaratishga yo‘naltirishdan iborat. Bunda aholini ish bilan ta’minlashdek muhim jihat ham o‘zini namoyon etadi. O‘zbekistonda paxta-to‘qimachilik sanoatida klaster tizimini joriy qilish tashabbusi mamlakat qishloq xo‘jaligini yaxlit bir tizim asosida rivojlantirish uchun muhim omil bo‘ldi. Eng muhimi bu tizim asosida mamlakatimizning qishloq xo‘jaligi sohasida mehnat qilayotgan olimlar birlashdi. Davlatimiz rahbarining “Eng muhim vazifa – xalqimiz ongida innovatsion tafakkurni shakllantirish, innovatsiyalar bo‘lmagan joyda rivojlanish va raqobat bo‘lmaydi” degan g‘oyaviy fikri zamirida katta hayotiy ma’no mujassam. Shu ma’noda, qishloq xo‘jaligi tizimida milliy boyligimiz hisoblangan paxta-to‘qimachilik klasterida qo‘llanilayotgan innovatsion g‘oyalar nafaqat yengil sanoatni, balki o‘z yo‘lida qishloq xo‘jaligi, oziq-ovqat, farmatsevtika, qurilish mahsulotlari ishlab chiqarish kabi o‘nlab tarmoqlarni ham qamrab oladi.

Texnoparklar ikkita asosiy komponentlar: ishlab chiqarish sanoatning ilg‘or sohasidagi korxonalar va mutaxassislar (universitet, institut, ilmiy-tadqiqot instituti, laboratoriyalarning kuchli guruhlari) dan tarkib topadi va ularning faoliyati raqobatbardosh tovarlar ishlab chiqarishga yo‘naltiriladi.

Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek, barcha sohalarda klaster tizimini yaratish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Darhaqiqat, neft, gaz, ximiya, biotexnologiya, farmatsevtika, informatika, avtoqurilish, transport-logistika, rekreatsion-turistik, oziq-ovqat, ta’lim, baliqchilik, parrandachilik, asalarichilik, ipakchilik va boshqa sohalarda klaster tizimlarini yaratish ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalarni moliyalashtirish hajmini ko‘paytiradi, sifatini yaxshilaydi, ilmiy tadqiqot ishlarining texnik ta’minoti darajasini yuksaltiradi, investitsiyaviy tashqi loyihalarda ishtirok etish, ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash va malakasini oshirishning yangi imkoniyatlarini yaratadi. Bundan tashqari, klaster tizimida ta’lim ishlanmalari yaratish, ularni qisqa muddatda sinovdan o‘tkazish, ishlab chiqarish va ilmiy izlanishlardagi xodimlar hamda mutaxassislar mehnatlarini ko‘proq rag‘batlantirish, yangi tovarlarni O‘zbekiston brendi bilan ixtiro qilish uchun keng imkoniyatlar va sharoit paydo bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovichning shunday so‘zlari bor: Paxta xom ashyosi kim uchun kerak davlat uchunmi yoki tekstil fabrikalari uchun, albatta uni xom-ashyo materiallari sifatida ishlatadigan fabrikalar uchun, yana shuni qo‘shimcha qilish lozimki unga bog‘langan trikotaj va tayyor mahsulot ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun juda zarurdir. Shuning uchun paxta kimlarga kerak bo‘lsa o‘shalar paxtachilik bilan shug‘ullansin. Mana bu yil mamlakat majburiy mehnatga jalb qilishdan holi hududga aylangandan keyin Xalqaro Tashkilotlar tomonidan paxtamizga qo‘yilgan boykot olib tashlangangandan keyin paxtamizga jahon bozorida talab sezilarni darajada oshdi. Bundan eng asosiysi paxta yetishtiruvchi fermer xo‘jaligi rahbarining quvonchlari cheksiz edi. (PF-14-son, 16.11.2021 y.) Klaster tushunchasi amerikalik olim M. Porter tomonidan "Mamlakatlarning raqobat ustunliklari" (1990) nomli fundamental asarida ilmiy atama sifatida kiritilgan. Bu tushuncha Amerika va Yevropa korporatsiyalarining muvaffaqiyatli faoliyati haqidagi ma’lumotlarni tizimli o‘rganish asosida vujudga keldi.

Mamlakatimizda aynan, qishloq xo‘jaligini rivojlantirish uchun **o‘ta muhim bo‘lgan ko‘plab davlat dasturlari har doim mablag‘ bilan to‘liq ta‘minlanmay kelgan**. Mazkur dasturlarga qishloq xo‘jaligining amaliy tadqiqotlari, bilimlarni tarqatish, qishloq xo‘jalik fanlaridan ta‘lim olish, tuproq unumdorligini oshirish, oziq-ovqat xavfsizligi tizimini rivojlantirish, veterinariya va fitosanitariya xizmatlari, tadbirkorlik faoliyatiga ko‘maklashish (qishloq xo‘jaligi kooperativlari, klasterlar, samarali sherikchilik munosabatlari), statistik va bozor ma‘lumotlarini yig‘ish va tahlil qilish, bozor infratuzilmasi va agrologistikasini rivojlantirish, atrof-muhitni muhofaza qilish, siyosatni tahlil qilish, xodimlar malakasini har qanday darajaga oshirish va monitoring qilish kabilar kiradi. Kelgusida ushbu dasturlar davlat mablag‘larining katta miqdorini talab etishi mumkin.

REFERENCES

1. Paxta-to‘qimachilik klasterlari faoliyatini tartibga solish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi Prezident Farmoni (PF-14-son, 16.11.2021 y.)
2. Vazirlar Mahkamasi 04.12.2021 yildagi —Paxta-to‘qimachilik klasterlari faoliyatini tashkil etish tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqidagi 733-son qarori https://www.norma.uz/qonunchilikda_yangi/pahta_tuqimachilik_klasterlari_faoliyatini_tashkil_etish_tartibi_tasdiqlandi
3. “Paxta-to‘qimachilik klasteri – iqtisodiy taraqqiyot lakomativ kitobi CottonTextile Cluster - locomotive of the economic development: The cluster system is an important factor in the transition to market principles Paperback – March 4, 2021 de Gruyter, pp. 190-213.
4. Igamova, S. (2021). The Role Of The State In The Innovative Development Of Industrial Enterprises. *Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz)*, 8(8).
5. Turdiyeva, M. (2020). QISHLOQ XO‘JALIGIDA IXTISOSLASHGAN KLASTERLARNI SHAKLLANTIRISH: TAJRIBALAR NATIJALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 1(1).
6. Umarovna, T. M. (2024). Factors of Implementation of Incentives in Ensuring the Efficiency of Innovative Activity. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(3), 808-811.

AGROKLASTERLARNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Berdiyev Abdumalik Hakimovich

Iqtisodiyot fakulteti dekani, i.f.n., dotsent, Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11421531>

Аннотация. Мамлакатимизда иқтисодий эркинлаштириш, фан ва техниканинг ривожланиши натижасида барча соҳалар каби аграр соҳада ҳам туб ўзгаришлар содир бўлмоқда. Бу соҳани ривожлантиришга эса давлат ва жамият олдидаги муҳим устувор вазифа сифатида қаралмоқда. Бунга асосий сабаб, аграр соҳа мамлакат озиқ-овқат муаммоларини ҳал этиш билан бирга озиқ-овқат саноати корхоналарини хом-ашё билан таъминлайдиган асосий тармоқ ҳисобланади.

Республикамизда халқаро амалиётда синалган, иқтисодий ривожлантириш ва барқарорлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этадиган кластер тизimini жорий этиш, бозор муносабатлари ва тажрибаларини ҳаётга тadbiq этишга катта эътибор берилмоқда.

Калит сўзлар: агрокластер, бозор муносабатлари, аграр соҳа, агросаноатда самарадорлик, ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш, барқарорлик, рақобатбардош маҳсулот, самарадорлик, иқтисодий самарадорлик.

Аннотация. В результате либерализации экономики и развития науки и техники в нашей стране в аграрном секторе, как и во всех других отраслях, происходят фундаментальные изменения. Развитие этой сферы рассматривается как важный приоритет государства и общества. Основная причина этого в том, что аграрный сектор является основным сектором, решающим продовольственные проблемы страны и снабжающим предприятия пищевой промышленности сырьем.

В нашей республике большое внимание уделяется внедрению проверенной в мировой практике кластерной системы, имеющей большое значение в развитии и стабильности экономики, реализации рыночных отношений и опыта.

Ключевые слова: агрокластер, рыночные отношения, аграрный сектор, эффективность в АПК, производство, услуга, стабильность, конкурентоспособный продукт, эффективность, экономическая эффективность.

So‘nggi yillarda Respublikamizda xalqaro amaliyotda sinalgan, iqtisodiyotni rivojlantirish va barqarorligini ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etadigan klaster tizimini joriy etish, bозor munosabatlari va tajribalarini hayotga tadb iq etishga katta e‘tibor berilmoqda.

Bu esa iqtisodiyotni rivojlantirishni, balki mamlakatning eksport salohiyatini oshishini va raqobaatbardosh sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishni ta‘minlaydi.

Bu borada, Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 2023-yil 12-dekabrdagi yig‘ilishida ushbu sohani rivojlantirish zarurligi va uning muhimligini ta‘kidlab “Klasterlar faoliyatiga har tomonlama yordam berishimiz zarur. Paxtachilikda qishloq xo‘jaligining kelajagi, uning iqtisodiy samaradorligi klasterlar bilan bog‘liq. Klasterlar agrar sohani jadal rivojlantirishning “lokomativi” bo‘lishi kerak” deb qishloq xo‘jaligida klaster tizimini rivojlantirish bugungi kunning ustuvor yo‘nalishi ekanligini e‘tirof etildi.

Prezidentimiz tashabbusi bilan amaliyotga joriy qilingan klaster tizimi agrosanoat intergatsiyasining rivojlanishiga va to‘qimachilik sanoati rivojida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

**«GLOBALLASHUV VA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI
TA'MINLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR»
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI
2024 YIL 15 - MAY**

35	Beglayev Uchqun Xurramovich, Sharifova Durdona, DON VA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARI YETISHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA KOOPERATSIYANING O'RNI	183
36	Elmurodov Abdug'ani Aktamovich, Abdullayeva Yulduz Ulug'murodovna, Oblaberdiev Navruza Sadridin qizi, BIOTEXNOLOGIK LABORATORIYALARDA YETISHTIRILGAN KARTOSHKANAVLARINING REPRODUKSIYALARDA HOSILDORLIGI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI	187
37	Ergashev Jamshid Axmadaliyevich, MEVA-SABZAVOT SANOATINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	190
38	Eshqulova Hilola Shoyimqul qizi, SIRDARYO VILOYATIDA CHORVACHILIK TARMOG'IDA FAOLIYAT YURITUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING OZIQ – OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI ANAMIYATI	195
39	Karjewa Gulnora Abdullaevna, PERSPECTIVE TRENDS FOR DEVELOPMENT OF THE FOOD INDUSTRY IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	200
40	Мамажонов Гайбулло Гайратжон ўғли, ЗНАЧЕНИЕ ПОВЫШЕНИЯ УРОЖАЙНОСТИ ГРАНАТА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ОРГАНИЧЕСКИХ И МИНЕРАЛЬНЫХ УДОБРЕНИЙ НА БЛЕДНО-СЕРЫХ ПОЧВАХ	205
41	Назирова Рахнамохон Мухторовна, СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ТЕХНОЛОГИИ ПЕРЕРАБОТКИ ПЛОДОВ ГРАНАТА	214
42	Qodirova Maraljan Matyakubovna, THE CONTEMPORARY TRENDS IN THE DIGITALIZATION OF THE AGRICULTURAL SECTOR AND THE SOCIO-ECONOMIC SPHERE	217
43	Анварова З.С, Гулямов Шохижохон, ГЛОБАЛИЗАЦИЯ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РАЗРЕШЕНИЯ	222
44	Boltayev Nurali Shiramatovich, AGRAR SOHADA KADRLAR TAYYORLASHNING ANAMIYATI	229
45	Сухроб Давлатов, ВОПРОСЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТАБИЛЬНОЙ ИНВЕСТИЦИОННОЙ СРЕДЫ В УЗБЕКИСТАНЕ	233
46	Кубаев Джасур Абдумунинович, БОЗОР МУНОСАБАТЛАРИ ШАРОИТИДА ЕР РЕСУРСЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	239
47	Жўраев Бахром Бахриддинович, Хурсандова Наргиза Рашидовна, ИКЛИМ ЎЗГАРИШИДА СУВ РЕСУРСЛАРИНИ ОҚИЛОНА БОШҚАРИШ ЧОРАЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШ (КАНАЛ СУВ БАЛАНСИ ҲИСОБИ МИСОЛИДА)	242
48	Қодилов Дилшод Тоҳирович, Абдуллаев Файзулла Хабибуллаевич, ТУПРОҚ ШЎРЛАНИШИНИНГ ЯНГИ “БАРҚАРОР” МОШ НАВИ ҲОСИЛДОРЛИГИГА ТАЪСИРИНИ ЎРГАНИШ	248
49	Narbayev Zafar Naralievich, Ergashev Samandar Ulug'bek o'g'li, O'SIMLIKLARNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIGA SHIDAMLILIGINI O'RGANISHDA BIOFIZIK KATTAIQLAR TAHLILI	251
50	Раҳматов Бахтиёр Ниматович, Икрамова Махбуба Латиповна, Аллакулов Давлат Бобомуротович, ФИТОВАК СУЮҚ ХЛОРАТ МАГНИЙ, КАРБАМИД ВА ГУМИН МОДДАЛАРИНИ БИРГАЛИҚДА ҚЎЛЛАШНИНГ ДЕФОЛИАЦИЯ САМАРАДОРЛИГИГА ТАЪСИРИ	255
51	Сардор Оллониёзов Пўлат ўғли, Гаппаров Самандар Маматкулович, Утаев Абдухалик Абдурашидович, Джумаев Зиядулла Таштемирович, ҒЎЗАНИ МУЛЧАЛАБ ТОМЧИЛАТИБ СУҒОРИШДА СУВ ИСТЕЪМОЛИ МЕЪЁРИ	259
52	Зилола Халилова, ОТ САДА К МИРОВОМУ СТОЛУ: АНАЛИЗ ЭКСПОРТНОГО РЫНКА ПЛОДООВОЩНОЙ ПРОДУКЦИИ	265
53	Abdikairov B.E, Juliev M.K, Gafurova L.A, Kholmurodova M.D, Djanpulatova Z.A, REMOTE SENSING-BASED SALINITY INDICES FOR SOIL SALINITY PROCESSES	271
54	Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, AGROKLAFTER BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI	277
55	Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, AGROKLAFTER BOSHQARUVIDA TABIIY-EKOLOGIK RESURSLARDAN OQILONA FOYDALANISH IMKONIYATLARINI OSHIRISH	283
56	Djumayeva Ozoda Ergashevna, BALIQCHILIK XO'JALIGINI KLAFTER USULIDA RIVOJLANTIRISH	290
57	Otaxonova Odinoxon Inomovna, QORAMOLCHILIK XO'JALIKLARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	293
58	Qudratov Erali Sherari o'g'li, YAYLOV YERLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH BO'YICHA RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI (QOZOG'ISTON MISOLIDA)	297
59	Turdiyeva Muqaddas Umarovna, O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA KLAFTERLARNI SHAKLLANTIRISH CHORA TADBIRLARI VA AMALGA OSHIRILISH YO'LLARI	302
60	Berdiyev Abdumalik Hakimovich, AGROKLAFTERLARNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	306
61	Хўжабеков Абдурақов, ДЕХҚОН ВА ТОМОРҚА ХЎЖАЛИКЛАРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ЕРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ	312
62	Ашурметова Н.А, Мусаева Н.Н, Мирхосилов У.А, АДАПТАЦИОННЫЕ МЕРЫ К ИЗМЕНЕНИЮ КЛИМАТА В ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВАХ	318
63	Boltayev Nurali Shiramatovich, AGRAR SOHA UCHUN KADRLAR TAYYORLASHDA BOZOR MEKANIZMLARINI JORIY ETISH YO'NALISHLARI	324
64	Асаль Сайдувалиевна Джамалова, СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ОВОЩЕВОДСТВА В ТАШКЕНТСКОЙ ОБЛАСТИ	329
65	Normurodov Sarvar Norboy o'g'li, PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARINI INNOVATSION MENEJMENT STRATEGIYASI ASOSIDA BOSHQARISH VA RIVOJLANGAN DAVLATLARNING ILG'OR TAJRIBALARI	333
66	Рузметов К.Ш, Худаяров Б.А, Алимова Д, ПРОГРЕСС ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗЛИЧНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ: ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	339
67	Bobomurodov Kayimjon Homidovich, DEVELOPING AN INNOVATIVE MARKETING STRATEGY TO INCREASE THE COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE	345
68	Normurodov Jamshit Baxshibek o'g'li, QISHLOQ XO'JALIGIDA MARKETING TADQIQOTLARINI RIVOJLANTIRISH	351
69	Худойбердиев Жамшид Журабой ўғли, КАМБАҒАЛЛИК ДАРАЖАСИНИ КАМАЙТИРИШДА ХИТОЙ ТАЖРИБАСИНИ ЎРГАНИШ	357
70	Karimova Maftuna Nurdinova, Ashurmetova Nigora Azatbekovna, MEVACHILIKDA MARKETINGGA ENTIYOJ VA MARKETING STRATEGIYALARINING TAHLILI	361
71	Musulmonova Shahlo Nasridinova, O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIK DARAJASINI QISQARTIRISHGA DOIR “MILLIY MODEL” VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	365
72	Niyozova Iroda Niyozovna, Choriyeva Nigina Kaxramonovna, GLOBALLASHUV SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIY RIVOJLANISHIDA MARKETING TADQIQOTLARINING O'RNI	370
73	Obidjonov Olimjon Olmos o'g'li, Omonov A.A, BANK MAJBURIYATLARI TAHLILI VA AUDITI	375